

Rámcová směrnice EU (2009/128/ES) o udržitelném používání pesticidů a její význam pro hygienu vody

Ing. Martina Chvátalová
chvatalova@szu.cz

Konzultační den Hygieny životního prostředí
24.listopadu 2010, SZÚ Praha

nová legislativa EU

2009

**nařízení č. 1107/2009,
o uvádění přípravků na ochranu rostlin na trh**

**nařízení č. 1185/2009,
o statistice pesticidů**

**směrnice 2009/128/ES, rámcová směrnice
udržitelného používání pesticidů**

**směrnice 2009/127/ES, změna 2006/42/ES
strojní zařízení pro aplikaci pesticidů**

směrnice 2009/128/ES

rámcová směrnice

udržitelného používání pesticidů

- **Předmět :**

Tato směrnice stanoví rámec pro dosažení udržitelného používání pesticidů snižováním rizik a omezováním vlivu používání pesticidů na lidské zdraví a životní prostředí s podporováním integrované ochrany rostlin a alternativních přístupů nebo postupů, jako jsou nechemické alternativy pesticidů.

- **nyní – pesticidy - přípravky na ochranu rostlin (POR)**
 - definice – nařízení č. 1107/2009
- **platnost od 25.11.2009 (věstník EU)**
- **budoucnost – rozšíření – biocidní přípravky**

směrnice 2009/128/ES

- rozdělena – VI kapitol (25 článků)
 - **I – obecná ustanovení**
 - II – odborná příprava, prodej pesticidů, informace a zvyšování povědomí
 - III – zařízení pro aplikaci pesticidů
 - **IV – zvláštní postupy a použití**
 - V – ukazatele, podávání zpráv a výměna informací
 - VI – závěrečná ustanovení

směrnice 2009/128/ES

kapitola I – obecná ustanovení

- **národní akční plány (NAP):**
 - usnadnění uplatňování
 - kvantitativní stanovení úkolů, cílů, opatření, harmonogramů a ukazatelů pro snížení rizik
 - cíl:
 - omezení vlivu používání pesticidů
 - zavedení integrované ochrany rostlin
 - dostupné metody – minimalizace použití POR
 - alternativní přístupy a postupy
 - nechemické metody – fyzikální, mechanické, biologické,...
- 14. prosince 2012
- přezkoumání každých 5 let
- zohlednit – směrnice 2000/60/ES
 - **ustanovuje rámec pro činnost Společenství v oblasti vodní politiky**

implementace směrnice 2009/128/ES, tvorba NAP

- spolupráce řady resortů
 - MZe, MŽP, MZ, MV, MD
- MZe – pracovní skupiny
- novelizace české legislativy
 - např. zákony č. 326/2004, 254/2001, 258/2000
- příprava a úprava NAP
 - zapojení (odborné) veřejnosti - diskuse
 - webový portál MZe – eAGRI

směrnice 2009/128/ES

IV – zvláštní postupy a použití

- **HYGIENA VODY:**
 - **Článek 11**
 - Zvláštní opatření na ochranu vodního prostředí a pitné vody
 - **Článek 12**
 - Snížení použití pesticidů nebo rizika v určitých oblastech

Článek 11

Zvláštní opatření na ochranu vodního prostředí a pitné vody

Členské státy zajistí přijetí vhodných opatření na ochranu vodního prostředí a zdrojů pitné vody před vlivem pesticidů. Tato opatření podporují příslušná ustanovení směrnice 2000/60/ES a nařízení č. 1107/2009 a jsou s nimi v souladu.

- Opatření:
 1. *upřednostnění POR*
 - *nejsou klasifikovány podle směrnice 1999/45/ES jako nebezpečné pro vodní prostředí*
 - *neobsahují prioritní nebezpečné látky (2000/60/ES)*
 2. *minimalizaci úletu - protiúletová aplikační zařízení (vinice, ...)*
 3. *zřízení přiměřeně velkých **ochranných vzdáleností** pro ochranu necílových vodních organismů a **ochranných pásem** od povrchových a podzemních vod používaných pro odběr pitné vody*
 4. *omezení nebo vyloučení aplikace pesticidů na silnicích a železničních tratích a podél nich, na velmi propustném povrchu nebo nepropustném povrchu s vysokým rizikem odplavení do povrchových vod nebo do odpadních systémů*

Článek 11

Zvláštní opatření na ochranu vodního prostředí a pitné vody

- upozornění – směrnice 2009/128/ES
ochranné vzdálenosti x ochranná pásma
- **ochranné pásmo**
 - § 30 vodního zákona (150/2010 Sb.)
 - vodní zdroje – zásobování pitnou vodou
 - průměrný odběr nad 10 000 m³/rok
 - zdrojů podzemní vody
 - balená kojenecká nebo pramenitá vody
 - OP - I. a II. stupně
 - **PROBLÉM:** - OP – nejsou stanoveny

Článek 11

Zvláštní opatření na ochranu vodního prostředí a pitné vody

- **ochranná vzdálenost**
 - ochrana necílových organismů (včetně vodních)
 - při registraci POR na trh
 - ekotoxikologické oddělení SRS
 - požadavky a kritéria vyhlášky č. 329/2004 Sb.
 - o přípravcích a dalších prostředcích na ochranu rostlin
 - vyhodnocení rizikovosti
 - obecně:
 - méně rizikové POR – kratší ochranné vzdálenosti

Státní rostlinolékařská správa (SRS)

- **vykonává působnost podle ustanovení zákona č. 326/2004 Sb. v platném znění ve věcech:**
 - ochrany rostlin a rostlinných produktů,
 - opatření proti zavlékání a rozšiřování škodlivých organismů, popřípadě invazních škodlivých organismů,
 - přípravků a dalších prostředků,
 - mechanizačních prostředků,
 - rostlinolékařského dozoru a řízení ve věcech rostlinolékařské péče včetně nařizování mimořádných rostlinolékařských opatření, řešení krizových situací a ukládání pokut,
 - odborných rostlinolékařských činností a odborné způsobilosti k jejich výkonu.
- http://www.srs.cz/portal/page/portal/SRS_Internet_CS/on
 - **ETIKETY POR – od roku 2011**

Článek 12

Snížení použití pesticidů nebo rizika v určitých oblastech

- minimalizace použití pesticidů nebo zákaz
- oblasti:
 - využívané širokou veřejností nebo zranitelnými skupinami obyvatel
 - parky, zahrady, sportoviště, rekreační plochy, školní pozemky, dětská hřiště a v blízkosti zdravotnických zařízení
 - Natura 2000 (chráněné oblasti)
<http://www.nature.cz/natura2000-design3/sub.php?id=1802>
- zákaz (omezení) vstupu
 - nedávno ošetřených pesticidy

směrnice 2009/128/ES

? jak jsme na tom ?

- **Provádíme**

- hodnocení pesticidů v souladu s evropskými předpisy
- pravidelné kontroly aplikačních zařízení s certifikací
- hodnocení pesticidů s ohledem na leteckou aplikaci
- osvědčování odborné způsobilosti osob nakládajících s pesticidy
- hodnocení pesticidů vzhledem k ochraně vody – stanovení ochranných vzdáleností pro ochranu necílových organismů
- vyhodnocení pesticidů v rámci jejich použití v ochranných pásmech vodních zdrojů

- **Připravujeme**

- obecné zásady integrované ochrany rostlin (nejsou k dispozici s výjimkou zavedeného monitoringu výskytu škodlivých organismů)
- metodiku k informování veřejnosti
- metodiku ke srovnávacímu posouzení účinných látek

spotřeba POR v zemědělství v EU a ČR 2000 – 2003 a v ČR 2004 - 2009

ROK	EU-15	EU-25 / 10	ČR (EUROSTAT / SRS)
2000	234 967	252 302 / 17 335	2 849 / 4 303
2001	228 246	250 129 / 21 883	3 663 / 4 388
2002	229 390	249 633 / 20 243	2 644 / 4 689
2003	195 165	215 974 / 20 809	2 922 / 4 308

v tunách aktivních látek

zdroj dat: EUROSTAT (odhad průmyslu), SRS (úřední šetření)

nejvyšší spotřeba: FR, ES, IT, DE (cca 67%)

ROK	2004	2005	2006	2007	2008	2009
ČR	4 236	4 325	4 589	4 927	6 282	4 889

v tunách aktivních látek

zdroj dat: SRS (úřední šetření)

(zdroj: diskuzní seminář – NAP (Ing. Michal Hnízdil) , 23.9.2010, MZe)

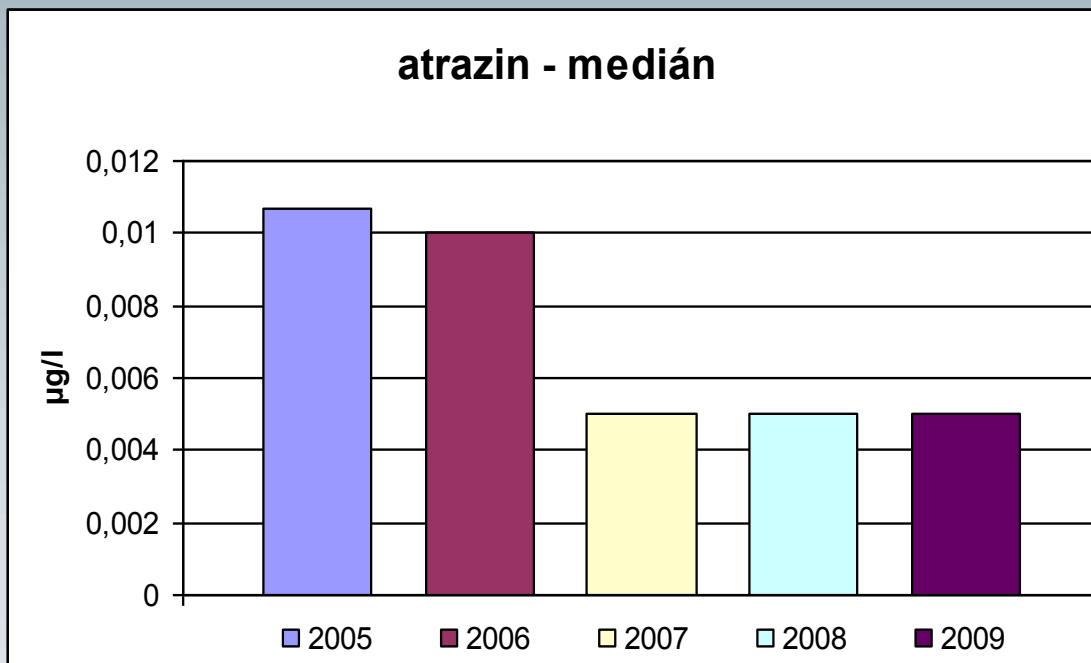

kvalita vody - POR

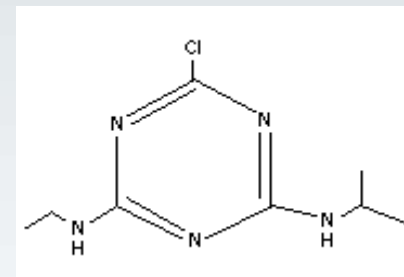
- **pitná voda (PV):**
- vyhláška č. 252/2004 Sb.
 - pesticidní látky – 0,10 µg/l (NMH)
 - pesticidní látky celkem – 0,5 µg/l (NMH)
 - data o kvalitě vody – IS Pitná Voda (IS PiVo)
 - zdroje PV:
 - povrchová voda – nižší zastoupení pesticidů
 - podzemní voda – monitoring ČHMÚ
 - pesticidy:
 - *atrazin, terbutylazin, hexazinon, desethylatrazin, ...*
 - přesahování NMH pro pitnou vodu

ATRAZIN

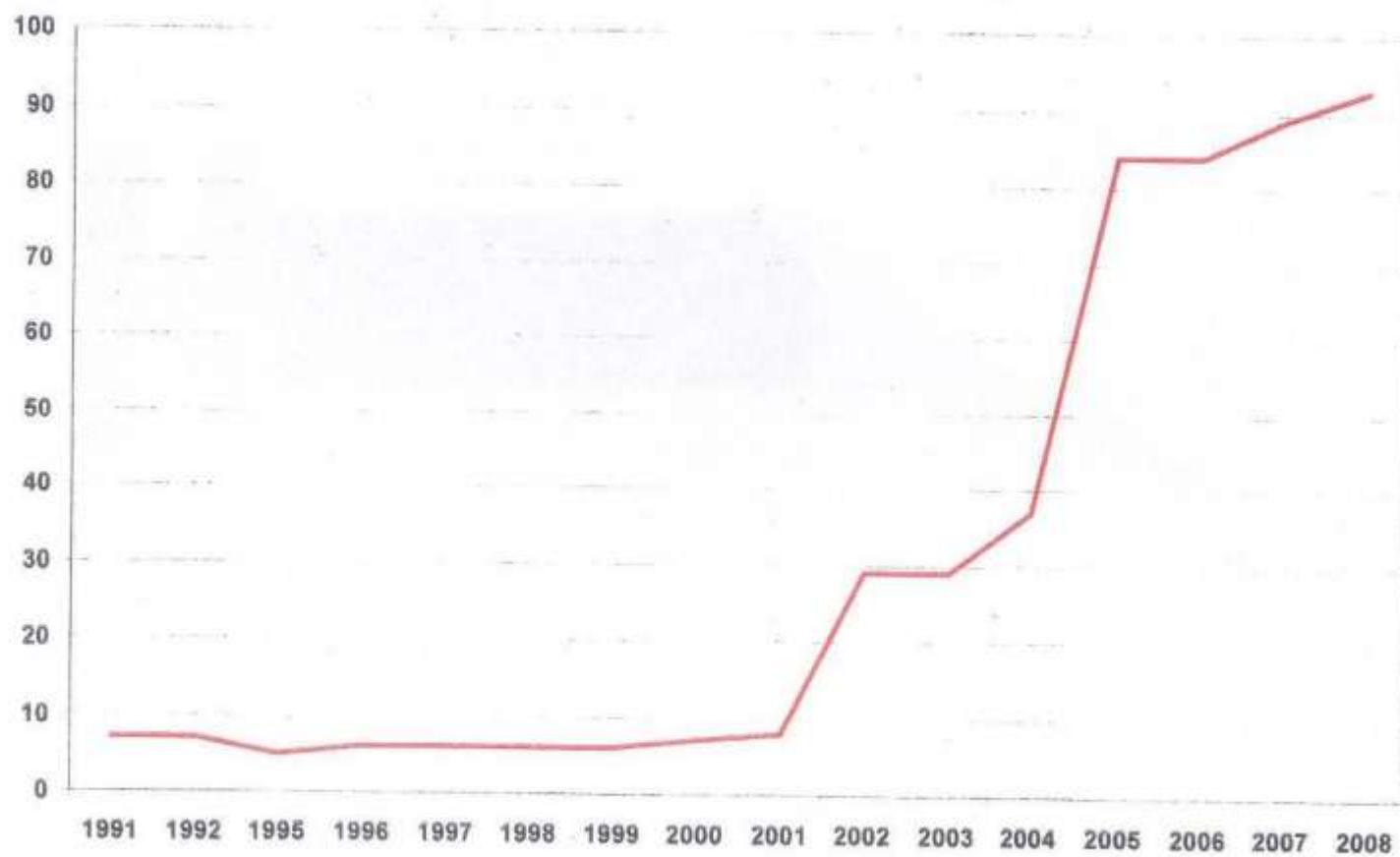
- herbicid
- použití zakázáno EU
1. srpna 2005
- sekundární kontaminace
(sklárky odpadů, ...)

ukazatel	rok	počet vyjimek	počet obyvatel
Atrazin	2005	12	45 050
	2006	14	45 207
	2007	16	55 993
	2008	14	45 976
	2009	13	47 036
	celkem		32

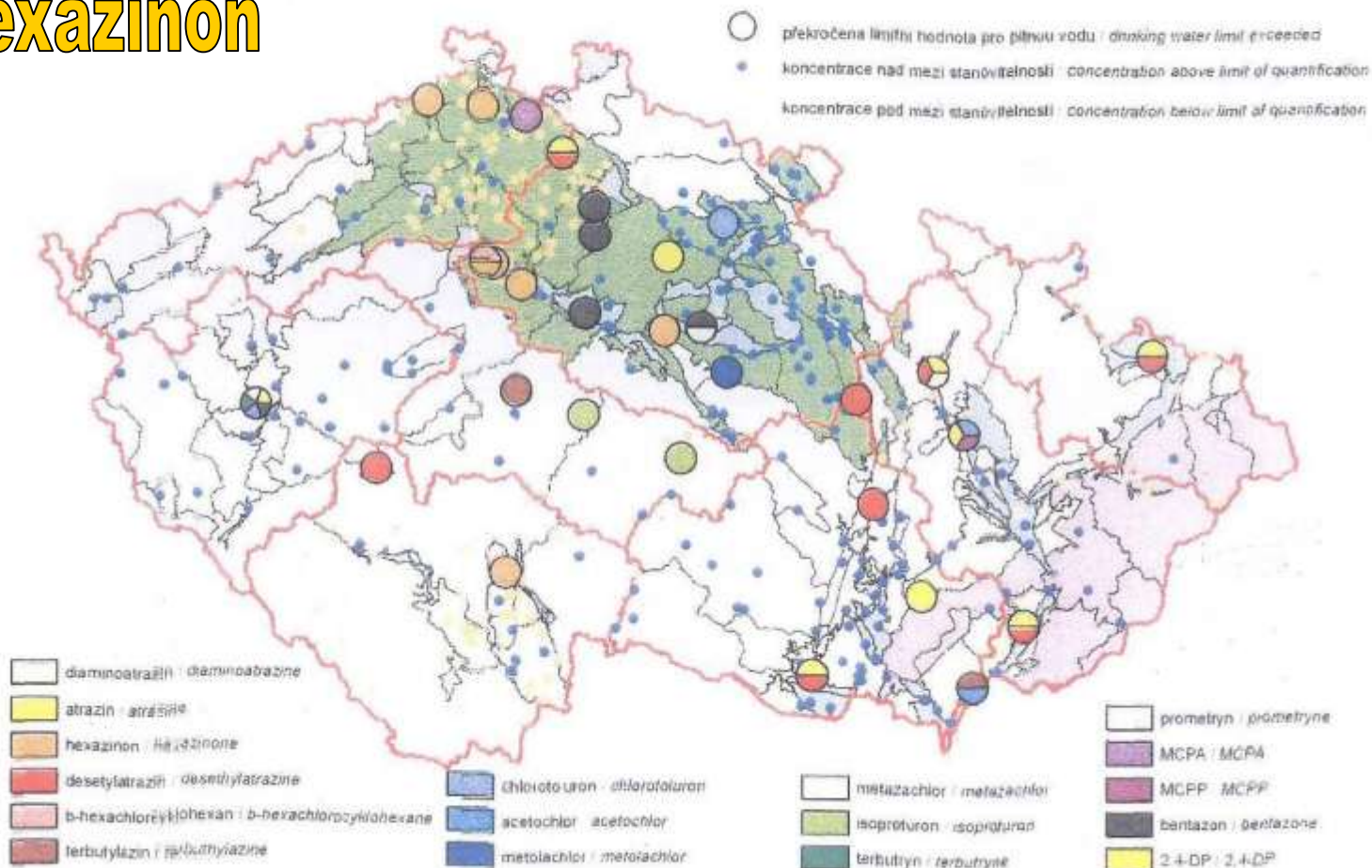

Počet sledovaných účinných látek a metabolitů v podzemních vodách

Atrazin

Hexazinon

ZÁVĚR

Nástin cílů a podcílů NAP v ČR (1)

- výsledky činnosti pracovních skupin na MZe za účasti expertů z resortů MZe, MZ a MŽP
- **CÍL 1 – Omezení rizik vycházejících z používání POR**
 - kvantitativně konkretizovat snížení rizik – jak moc a za jak dlouho
 - **Podcíle – v oblasti:**
 - Zdraví lidí
 - Ochrana vod
 - Ochrana životního prostředí

(zdroj: diskuzní seminář – NAP (Ing. Petr Harašta), 23.9.2010, MZe)

Nástin cílů a podcílů NAP v ČR (2)

- **CÍL 2 – Snížení závislosti zemědělské produkce na používání POR při zachování jejího rozsahu a kvality**
 - **Podcíl:**
 - zavádění a podpora nechemických metod OR a metod OR s nízkými vstupy POR

(zdroj: diskuzní seminář – NAP (Ing. Petr Harašta), 23.9.2010, MZe)

DĚKUJI ZA POZORNOST

Wikimedia Commons

Wikimedia Commons